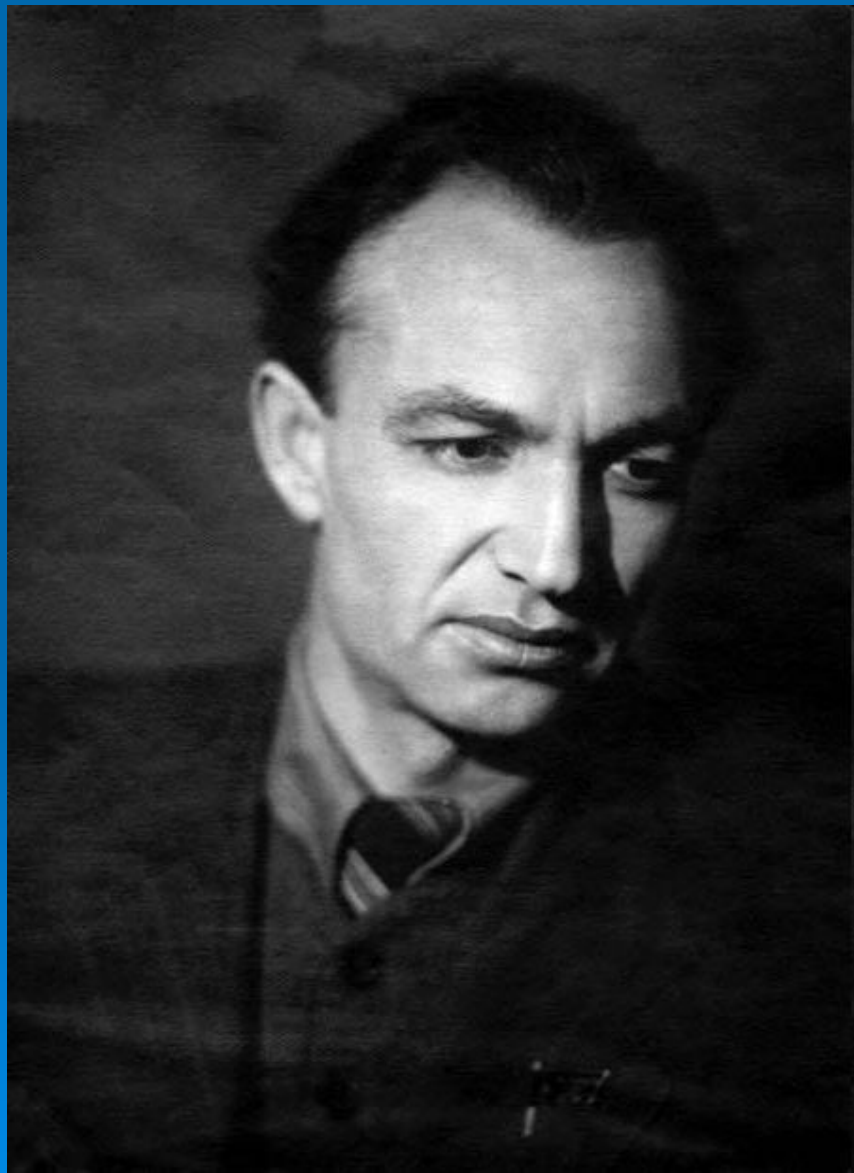

Нәҗип Җиһанов – татар
халкының бөек композиторы

Борһанова Гөлһаз Шәйхенур кызы
Менделеевск шәһәрәненә
4 нче урта мәктәбе

Нәжіп Жұиһанов (1911-1988)

Нəжіп Җиһанов 1911 елның 15
гыйнварында Җаек шəһəрендə
туа. Атасы Гаяз Садриҗиһан
улы Сембер губернасы,
Кормыш өязе, Петрякс
волостенда, Сабачай
авылыннан. Бик яшьли ата–ана
назыннан мəхрүм кала: этисе
аңа бер яшь, ә әнисе аңа биш
яшь тулаганда вафат була.
Шуңа күрə балалык һәм
яшүсмер еллары Уральск
балалар йортында уза.

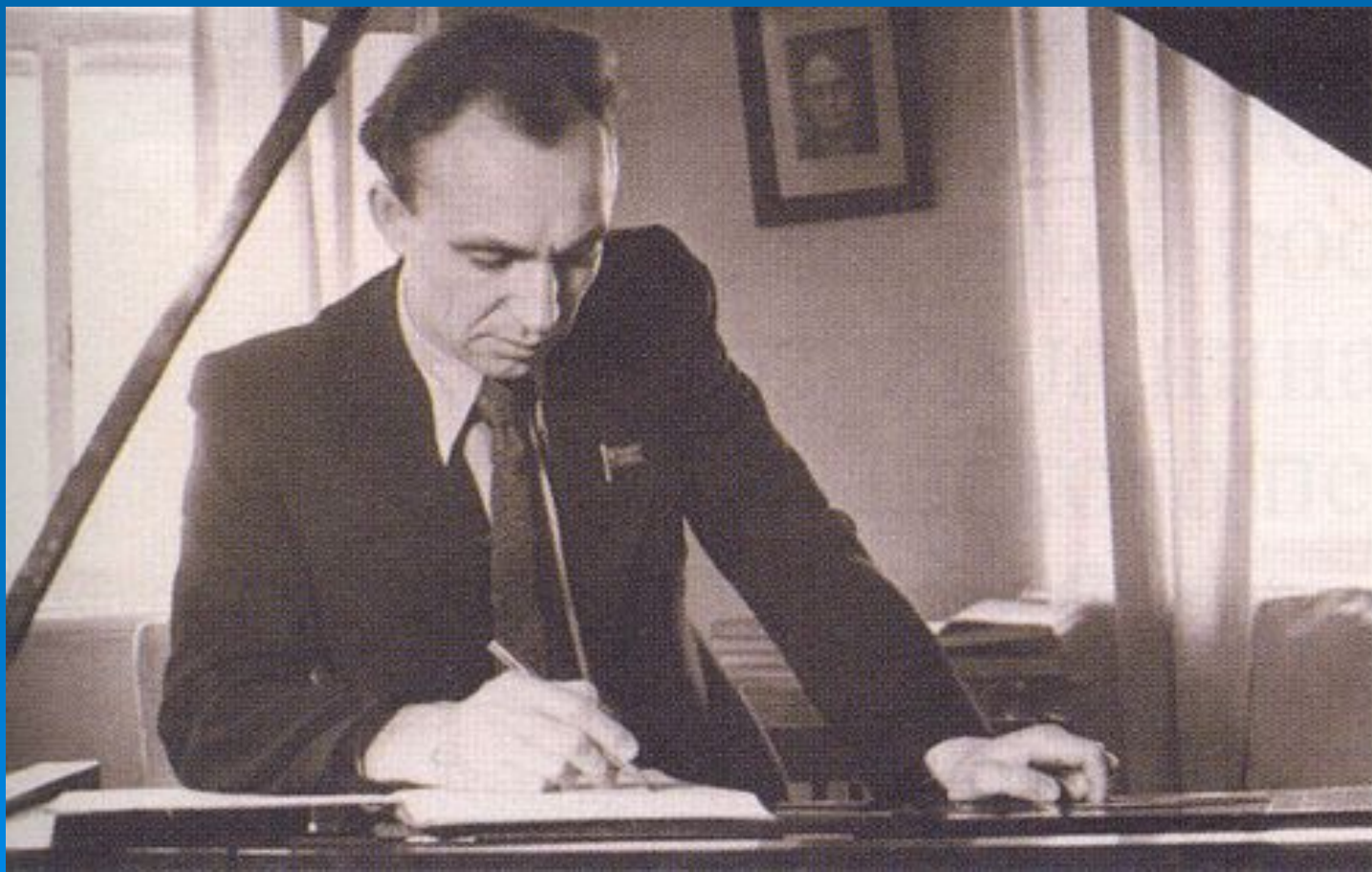
Нəҗип кечкенәдән
үзлегеннән пианинода
уйнарга өйрәнә. 1927 елда
ул Казанга килә, биредә
аның апасы яши торган
була. Казанда ул Татар
сəнгать техникумына
укырга керергә омтылып
карый, тик берни дә барып
чыкмый. Музыка
грамотасын белмәсә дә,
бик талантлы бу баланы
имтиханнар вакытында
мөгаллим Нина Шивалина
күреп ала һәм бер ел буена
аның белән музыка
мәктәбе курсың үтә. Шулай
итеп, икенче елны Нəҗип
Җиһанов, ниһаять,
техникумга керә.

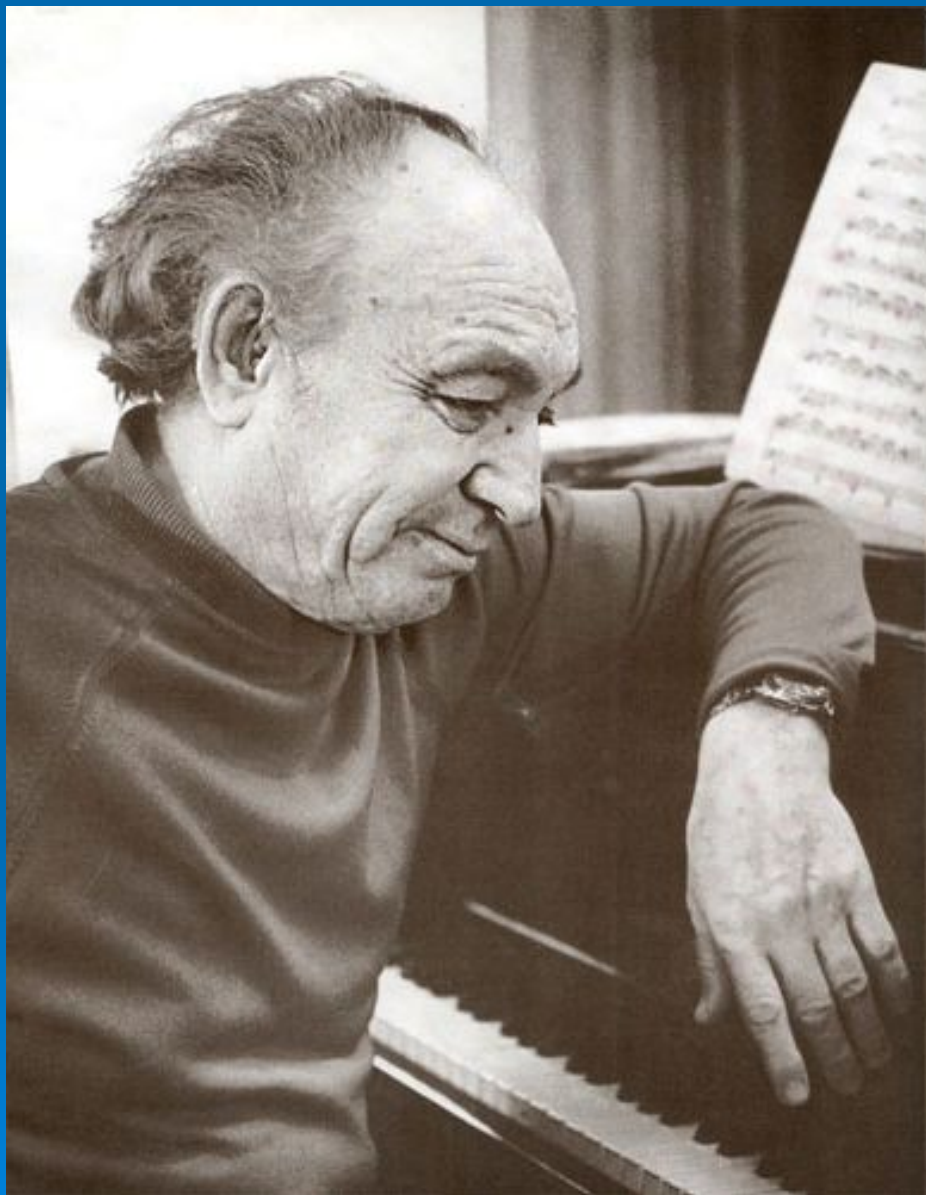

Ике ел техникумда укыганда Нәжипнең уңышларына композитор Александр Ключарев игътибар итә һәм аңа Мәскәүгә укырга барырга киңәш бирә. 1931 елда Нәжип Жһанов Мәскәү консерваториясе карамагындагы техникумның композиторлар әзерләү бүлегенә укырга керә. Аннан талантлы студентны консерваториянең өченче курсына кабул итәләр. Укуны тәмамлагач, Нәжип Жһанов кире Казанга кайта.

1938 елда композитор үзенең беренче операсын — «Качкын»ны яза. Ә бер елдан ул яңа гына ачылган Татар опера һәм балет театры сәхнәсендә куела. Казанда композитор татар шагыйре Муса Җәлил белән яқыннан аралаша башлай. Шагыйрь аңа үзенең «Алтынчәч» поэмасына опера язарга сорый. Муса Җәлил моңа кадәр Мәскәүдәге бер композиторга да «Алтынчәч»кә көй яздыртып карый, әмма ул бик коры чыгып, Җәлил әсәре рухын чагылдыра алмый. Нәҗип Җиһанов язган операның премьерасы исә Бөек Ватан сугышының беренче көннәрендә — 1941 елның июлендә була. Соңрак композитор аның өчен Сталин премиясен алачак.

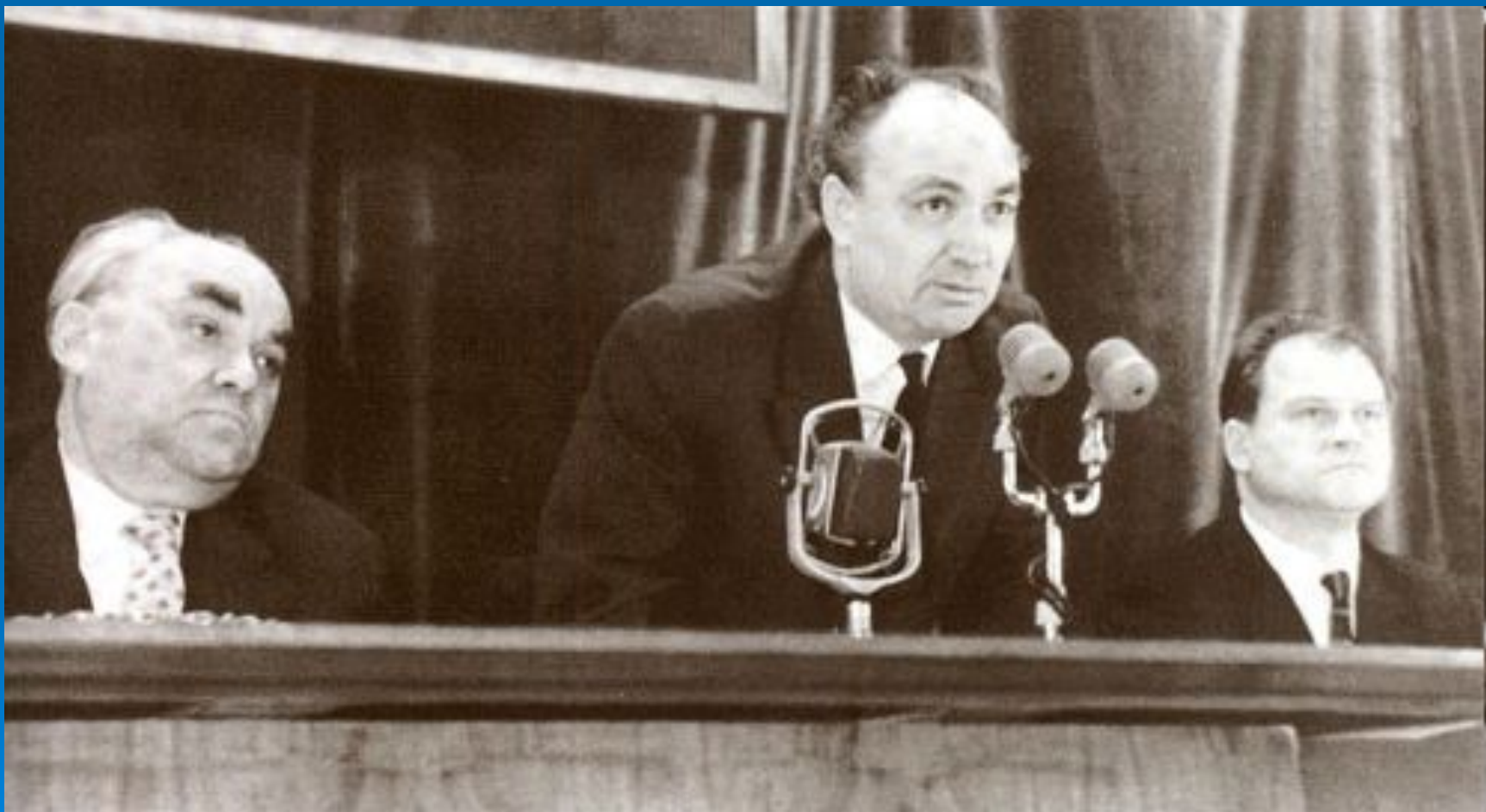

Муса Жәлилгә «сатлыкжан» тамгасы салынганнан соң Нәжип Жиһанов драматург Әхмәт Фәйзи белән «Шагыйрь» исемле опера ижат итә. Андагы төп герой Нияз Уралов Жәлил кебек үк фашистларга әсирлеккә элэгә һәм шунда һәлак була. Спектакль 1947 елда сәхнәгә чыга һәм зур уңыш белән бара. Әмма берникадәр вакыттан соң хакимияттә утыручылар бу герой «сатлыкжан Жәлил»нең үрнәге булуын аңлый һәм әсәрне репертуардан төшереп калдыра. 1953 елда, инде шагыйрь исеме акланганнан соң, Жиһанов «Шагыйрь» операсы нигезендә «Жәлил» операсын яза. Ул Мәскәүнең Зур театрында, ә 1960 елда Праганың Милли театрында уйнала.

1957 елда композиторга СССРның халык артисты исеме бирелә.
1962 елда СССР Композиторлар берлеге сәркатибе итеп
билгеләнә. 1981 елда Жиһановка Социалистик Хезмәт герое исеме
бирелә

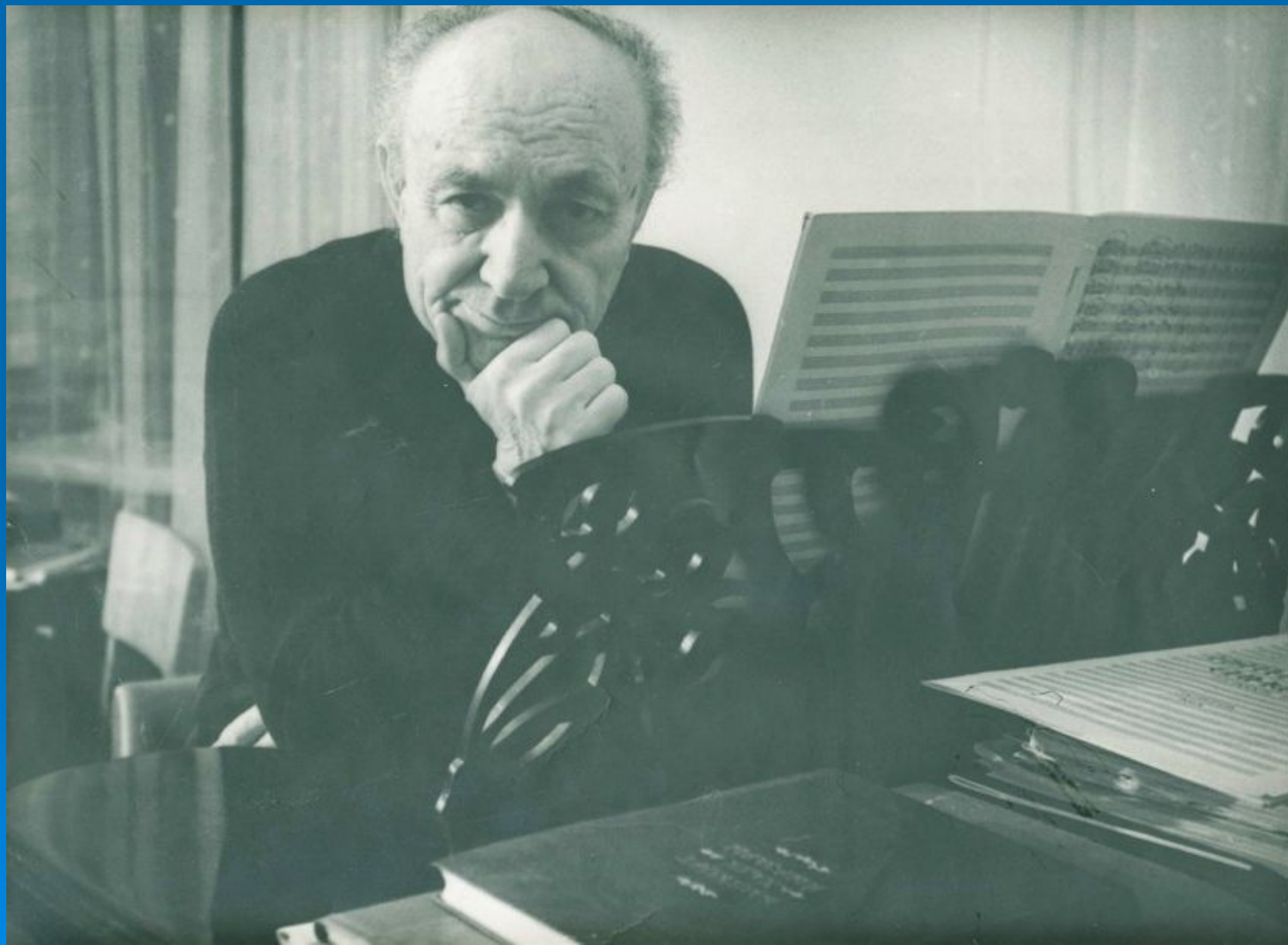

Нəҗип Җиһанов
Казанда
консерватория
ачарга күп көч куя.
Ул Мәскәүгә хатлар
юллый, һәм,
ниһаять, 1944 елда
Молотов кул куйган
уңай резолюцияне
көтеп ала.
1945–1988 елларда
Нəҗип Җиһанов
Казан
консерваториясе
ректоры булып
эшли.

Композитор 8 опера, 3 балет, 17 эре симфоник эсэр, сюиталар, жырлар, күп санлы камера, вокаль һәм инструменталь эсэрләр авторы. 1939–1977 елларда ул Татарстан Композиторлар берлеге идарәсе рәисе була, өч тапкыр СССР Дәүләт премиясе, Ленин ордены, Кызыл Байрак Хезмәт ордены белән бүләкләнә.

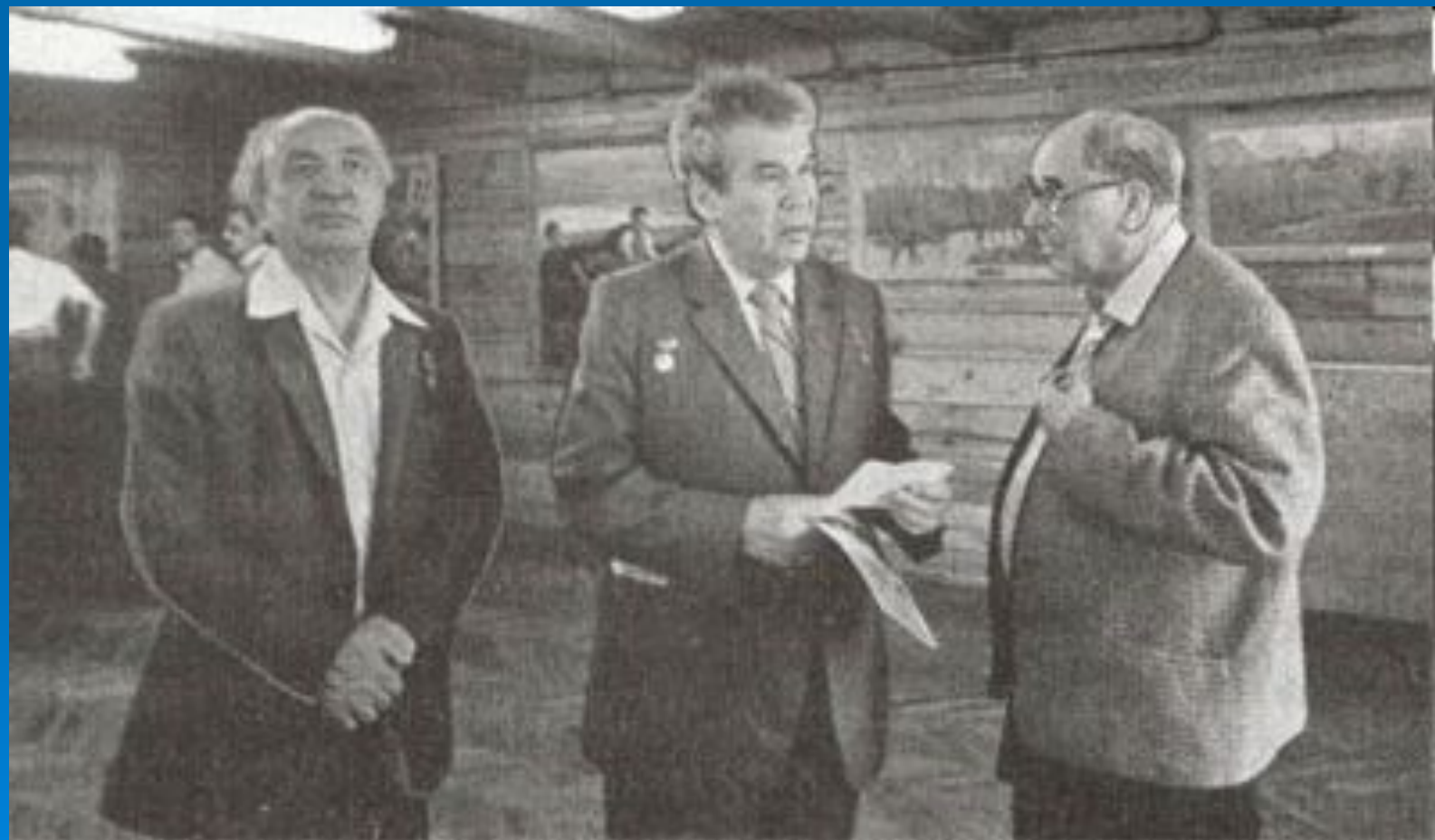
Нәжип Жиһанов һәм
Серафима
Жиһанова кызлары
Светлана белән.

Нәжип Жиһанов кызы Светлана, улы
Рөстәм һәм оныгы Алексей белән.

(уңнан сулга) Әмирхан Еники,
Мостай Кәрим, Нәжип Жәһанов.

Нәҗип Җиһанов 1988 елның 2
июнендә Казанда вафат була.

